

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

До 220-ї річниці з дня заснування університету

Васильєва С.О.

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ БІОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Методичні рекомендації

Харків – 2024

УДК 378.016:57](072)

Укладач: Васильєва С.О.

Рецензенти:

Упатова І. П., докторка пед. наук, професорка, завідувачка кафедри природничих дисциплін КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

Боярська-Хоменко А. В., докторка пед. наук, доцентка, кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Методичні рекомендації. Теорія та методика викладання біології у вищій школі. – Х. : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2024. – 50 с.

Рекомендовано редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 10 від 16.2024

©Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди
© Васильєва С.О.

Зміст

Вступ.....	4
1.Огляд змісту лекційного матеріалу.....	7
2. Поради щодо опрацювання лекційного матеріалу.....	10
3. Плани і поради щодо підготовки до семінарських занять.....	12
4.Рекомендації до підготовки реферативної доповіді.....	44
5.Контрольні заходи	45
6.Питання до підсумкового контролю.....	46
7.Глосарій	48

Вступ

Серед різноманітних видів діяльності, які є основою професії викладача закладу вищої освіти, особливої значущості набуває освітній напрям, який передбачає впровадження в освітній процес закладів освіти найсучасніших форм, методів, засобів, технологій вирішення освітніх завдань. Це стає тим більш актуальним в світлі завдань модернізації освітнього процесу в закладах освіти (його концептуальних засад, структури, змісту, навчально-методичного забезпечення, форм контролю тощо), що сприяють підвищенню якості освіти. У системі професійно-педагогічної підготовки здобувачів третього освітньо-наукового рівня зі спеціальності 091 – біологія особливого значення набуває вивчення навчальної дисципліни «Теорія та методика викладання біології у вищій школі», яка має сприяти формуванню здатності здобувачів третього рівня вищої освіти розв'язувати комплексні проблеми в галузі вищої професійної освіти, в галузі біології що передбачає переосмислення й набуття цілісних знань з загальної педагогіки, біології та методики викладання, формування практичних умінь і навичок організації освітнього процесу в ЗВО, загальної й академічної культури, сучасних способів мислення, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, що сприятиме всебічно-гармонійному розвитку особистості здобувачів вищої освіти.

Мета вивчення початкової дисципліни – опанування аспірантами основами теоретичних знань, володіння компетенціями з методики викладання біології у вищій школі, формування готовності до виконання власної наукової діяльності, а також пізнавальної та наукової взаємодії із студентською молоддю, прагнення постійного професійного самовдосконалення.

Завдання: у результаті вивчення навчальної дисципліни «Теорія та методика викладання біології у вищій школі» здобувач освіти має опанувати такими **компетенціями:**

опанування основами організації навчально-виховного процесу з біологічних дисциплін у закладах вищої освіти.

оволодіння сучасними досягненнями методик навчання біологічної науки, перспективного досвіду їх викладання у закладах вищої освіти різних типів, формування у здобувачів методичних вмінь і навичок із моделювання та проведення різних форм навчальних занять та наукової роботи, розвиток самоосвіти та самовдосконалення.

Формування професійних вмінь:

опрацьовувати теоретичний та практичний навчальний матеріал біологічної спрямованості, створювати методичні розробки з різних форм навчальної роботи зі студентами;

оволодіння навичками організації науково-дослідницької діяльності, саморозвитку та самовдосконалення.

У результаті вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньої програми формуються програмні компетентності:

здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення, усвідомлення власного покликання, цілеспрямованість, наполегливість, спрямованість на результат, відданість професії та її розвитку;

вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством в цілому;

здатність розуміти науково-понятійний апарат педагогіки вищої школи; зміст і напрями діяльності викладача закладу вищої освіти; основи дидактики вищої школи; історію університетської освіти;

вміти застосовувати знання з педагогіки вищої школи в процесі викладання біологічних дисциплін;

розробляти і запроваджувати педагогічні технології у практику підготовки аспірантів;

оцінювати практичну значущість нововведень у вищій школі; створювати умови для самореалізації аспірантів.

здатність розуміти та практично застосовувати теоретичні положення та термінологічний апарат відповідного розділу біологічної науки, реалізовувати принципи започаткування, планування, проведення та коригування послідовного

процесу ґрунтового наукового дослідження у відповідній профільній галузі; демонструвати спеціалізовані уміння/навички і методи, необхідні для розв'язання значущих наукових проблем, розширювати та переоцінювати вже існуючі знання і професійні практики.

здатність демонструвати практичні навички у галузі викладання біологічних дисциплін у вищій школі, зокрема у сфері розробки, впровадження та викладання навчальних дисциплін, здійснення контролю та моніторингу навчальної діяльності аспірантів, керівництва студентською науковою роботою, ведення звітної документації.

У результаті опанування змісту навчальної дисципліни здобувачі вчать:

реалізовувати прагнення до безперервного інтелектуального, професійного та особистісного розвитку та вдосконалення, усвідомлювати і формулювати власне покликання, демонструвати цілеспрямованість, наполегливість, орієнтованість на результат, відданість професії та її розвитку;

використовувати у професійній діяльності здатність до раціонального мислення, критичного аналізу даних, неупередженої оцінки суперечливих тверджень;

осмислювати сутність феномену когнітивних викривлень, відстежувати їхні прояви у власному мисленні та висловах інших осіб; відділяти факти від припущень, прямі докази від непрямих, безпосередні висновки від суб'єктивних вражень;

дотримуватись принципів силогістичного мислення, конструювання обґрунтованих висновків з наведених тез, здійснювати аналіз і синтез ідей і тверджень;

дотримуватись наукового стилю при спілкуванні з колегами, широкою науковою спільнотою та представниками громадськості з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань;

демонструвати креативність, інноваційність, самостійність, професійну порядність і доброчесність;

дотримуватись основних принципів наукової етики та академічної доброчесності;

класифікувати різновиди порушення академічної доброчесності, їхні причини, а також фахові, економічні та соціокультурні наслідки; розуміти шляхи подолання явищ порушення наукової етики;

оцінювати дотримання принципів академічної доброчесності в конкретних випадках;

застосовувати науково-понятійний апарат педагогіки вищої школи, зміст і напрями діяльності викладача закладу вищої освіти, основи дидактики вищої школи, історію університетської освіти; вміти застосовувати знання з педагогіки вищої школи в процесі викладання біологічних дисциплін; розробляти і запроваджувати педагогічні технології у практику підготовки аспірантів;

оцінювати практичну значущість нововведень у вищій школі; створювати умови для самореалізації аспірантів;

Володіти методиками та практичними навичками викладання біологічних дисциплін у вищій школі, зокрема у сфері розробки, впровадження та викладання навчальних дисциплін, здійснення контролю та моніторингу навчальної діяльності аспірантів, керівництва студентською науковою роботою, ведення звітної документації.

1. ОГЛЯД ЗМІСТУ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ (НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ)

Лекція 1. Методика викладання біології у ЗВО як педагогічна наука

Об'єкт, предмет, методи дослідження і завдання методики викладання біології. Нова парадигма освіти. Сутність ступеневої освіти в Україні. Принципи розвитку системи середньої і вищої освіти України. Нормативні документи (Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», акредитація і ліцензування, проект Тюнінг тощо)

Лекція 2. Зміст вищої освіти. Принципи побудови та структура навчального плану зі спеціальності «Біологія».

Поняття про зміст вищої освіти. Складові змісту освіти: ОПП, ОКХ, структурно-логічна схема підготовки фахівців. Нормативна та вибіркова частини

змісту освіти. Освітні рівні підготовки напряму «Біологія». Порівняльна характеристика принципів побудови системи навчання у ЗВО і у загальноосвітньому закладі. Реалізація змісту біологічної вищої освіти за кредитно-модульною технологією навчання. Поняття про інформаційний пакет спеціальності.

Лекція 3. Структура навчальних програм з біологічних курсів у ЗВО

Поняття про НМК, типову і робочу програми, порівняльна їх характеристика. Концентричний і лінійний способи побудови навчальних програм у ЗВО. Робочі програми, силабуси нормативних та вибіркового навчальних дисциплін. Вимоги до складання робочої програми біологічних дисциплін. Характеристика структури і змісту робочих програм біологічних дисциплін. Тематичний план дисципліни. Місце біологічних дисциплін у підготовці фахівців з різних напрямів.

Лекція 4. Тема. Дидактичні основи викладання біології у вищій школі. Методи та прийоми навчання біології у вищій школі. Сучасні технології навчання.

Форми організації навчання у вищій школі (Лекції, практичні, лабораторні, семінарські заняття)

Характеристика форм навчання біології у ЗВО: лекція, лабораторне заняття, практичне заняття, семінари, індивідуальні заняття, консультації, самостійна робота, практика (навчальна, пропедевтична виробнича, виробнича, переддипломна, стажування). Історія виникнення і використання лекції у закладах вищої освіти. Мета та завдання застосування лекції у ЗВО.

Складання анотації до лекції з певної теми. Аналіз конспекту лекції за планом. Структурування навчального матеріалу лекції. Етапи підготовки вузівської лекції.

Практичне, семінар, лабораторна робота, стажування в іншому вітчизняному чи закордонному ЗВО. Вимоги до організації занять практично-лабораторно-

семінарського комплексу з біологічних дисциплін. Складання конспекту практичного, лабораторного, семінарського заняття з конкретної теми.

Поняття про методи навчання та їх класифікація. Методи викладання. Методи учіння. Інноваційні методи навчання. Перспективи впровадження сучасних освітніх технологій (технології проблемного, модульно-розвиваючого, індивідуалізованого, диференційованого та програмованого навчання). Реалізація модульного навчання як один з основних шляхів вдосконалення освітнього процесу. Суть проблемного навчання. Методика організації проблемного навчання при викладанні біологічних дисциплін. Основні принципи організації диференційованого навчання. Індивідуалізовані форми навчання на різних рівнях здобуття освіти.

Лекція 5. Засоби навчання біології у ЗВО. Дистанційна освіта як сучасна освітня технологія.

Засоби навчання. Підручники і навчальні посібники. Дидактичні матеріали. Засоби унаочнення. Технічні засоби навчання. Використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі. Місце і роль комп'ютерних технологій у процесі навчальної і науково-дослідної діяльності. Обладнання лабораторій, біологічних кабінетів, куточок живої природи, типова навчально-дослідна ділянка. Використання ІІІ як засобу навчання.

Поняття дистанційна освіта. Інформаційно-освітнє середовище ДО. Технологія дистанційного навчання. Дистанційна освіта в Україні. Перспективи розвитку дистанційної освіти в Україні.

Лекція 6. Навчальна, наукова робота здобувачів вищої освіти. Самостійна робота здобувачів вищої освіти.

Загальні принципи організація наукової роботи у ЗВО. Напрями науково-дослідної роботи. Науково-дослідні лабораторії та наукові школи. Форми обміну науковим досвідом: наукові конференції та семінари. Участь аспірантів у науковій роботі. Перспективи розвитку наукових напрямів біології Навчально-методичне забезпечення біологічних дисциплін (розкрити на прикладі окремих дисциплін).

Стажування у вітчизняних та закордонних ЗВО. Вимоги до організації праці викладача на кафедрі. Індивідуальний план та графік роботи викладача, структура та зміст.

Лекція 7. Методичні основи організації практик зі спеціальності Біологія. Контроль і моніторинг освітніх результатів навчання.

Поняття про наскрізні та робочі програми практик. Структура і зміст програм різних видів практик напряму підготовки “Біологія”. Характеристика навчальних практик з ботаніки і зоології. Порівняльна характеристика виробничих практик напряму підготовки “Біологія” освітньо-кваліфікаційних рівнів “Бакалавр”, “Спеціаліст”, “Магістр”. Методичні основи організації переддипломної практики та стажування магістрів.

Контрольні заходи у ЗВО. Види контролю: поточний, проміжний, підсумковий контроль ЗВН Аспірантів. Функції та види контролю знань здобувачів вищої освіти. Загальні положення про організацію та проведення атестації змістовних модулів.. Атестація здобувачів вищої освіти. Принципи контролю знань здобувачів вищої освіти. Методи контролю: усний, письмовий, практичний, тестовий, програмований. Форми контролю знань здобувачів вищої освіти: індивідуальний, фронтальний, самоконтроль, рейтинговий. Вимоги до знань та умінь здобувачів вищої освіти. Критерії і норми оцінки знань. Роль заліків та екзаменів у системі контролю знань здобувачів вищої освіти. Дидактичні можливості традиційних і нетрадиційних методів контролю. Курсові та випускні роботи як форми підсумкового звіту студента про індивідуальну наукову роботу.

Основні принципи складання тестів з біологічних дисциплін. Види тестів, методика їх використання при різних формах контролю аспірантів.

2. ПОРАДИ ЩОДО ОПРАЦЮВАННЯ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ

Слухання лекцій. Ефективність лекції значною мірою залежить не тільки від майстерності лектора, а й від умінь здобувача освіти продуктивно слухати, тобто активно, уважно, усвідомлено.

Умови продуктивного слухання:

- знання обсяг вимог до продуктивного слухання;
- розвиненість обсягу оперативних одиниць слухового сприйняття;
- прагнення зрозуміти, установити зв'язки, виділити головні думки, ідеї, тобто уникнення пасивного слухання;
- уміння слідкувати за запропонованим лектором планом і висновками за кожним пунктом лекції;
- уміння швидко фіксувати необхідне в процесі слухання;
- критичний підхід до повідомлюваних фактів – аналіз змісту і наведених аргументів для встановлення логічності до переконливості доказів, обґрунтувань;
- уміння зосереджувати увагу слухача на тому, що повідомляється;
- не залишати без роз'яснення незрозумілості в тому, що повідомляється, фіксувати їх і після лекції шляхом питань з'ясувати і уточнювати їх.

Заслуговує на увагу досвід здобувача освіти, який напередодні лекції прочитує її матеріал за рекомендованою літературою, знайомляться з планом семінарського заняття. Це створює певні умови для сприйняття матеріалу. З метою підвищення пізнавальної активності доцільно перед кожною лекцією прочитати конспекти минулих лекцій. Під час слухання не слід перепитувати лектора або сусіда, щоб не втрачати логіки викладу і не відвертати уваги інших.

Конспектування лекцій. Складання конспекту лекції є важливою частиною процесу засвоєння матеріалу лекційного заняття. Робота здобувача освіти на лекції вимагає правильно фіксувати матеріал, вести короткі записи, що відображують найбільш важливі моменти, основні положення, що викладаються лектором. Бажано тут помістити малюнки, схеми, діаграми, цитати тощо.

Здобувачу освіти доцільно розробити свою систему умовних скорочень, вміти визначати у кожній частині матеріалу ключове слово, стисле узагальнююче визначення чи фразу, що відображує основний зміст тієї чи іншої частини. Корисно їх виділяти, щоб потім легко знайти потрібну інформацію.

Доробка і оформлення лекційних записів. Лекцію слід опрацювати того ж дня: можна звірити свої записи з записами товариша, прочитати підручник і внести в

конспект деякі доповнення, уточнити окремі положення. Прослухану лекцію можна проаналізувати, кількома фразами викласти найістотніші моменти з неї. Дуже важливо і зовнішнє оформлення конспекту: чіткість, грамотність. Кожну лекцію слід доповнювати матеріалами, одержаними під час самостійної роботи. Лекції з кожного предмета слід записувати в окремий зошит. Необхідно точно передавати думку лектора, а не окремі вирази, слова Конспектування лекції – це школа розвитку логічного мислення. Записувати треба стисло, іноді скорочено, але без шкоди для ясності записів. Під час лекції необхідно зберігати робочу обстановку.

3. ПЛАНИ І ПОРАДИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1

Методика викладання біології у ЗВО як педагогічна наука

План

1. Актуалізація опорних знань.
2. Передумови виникнення та генезис методики викладання біології
3. Методи дослідження в галузі педагогіки біології.
4. Сутність ступеневої освітньої системи в Україні.
5. Аналіз та інтерпретування ключових нормативних документів освіти України.
6. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань передбачає проведення експрес тесту:

1. Яке основне завдання методики викладання у вищій школі?

- A) Розробка нових наукових теорій
- B) Практичне застосування теоретичних знань
- C) Організація спортивних заходів
- D) Ведення документації

2. Що, за словами А. Дістервега, повинен передавати викладач разом із теорією?

- A) Стратегії управління класом
- B) Інноваційні технології
- C) Методи і способи викладання
- D) Особистісні якості

Продовжи речення

Об'єкт дослідження методики викладання біології –

Предметом навчальної дисципліни «Методика викладання у вищій школі» є –

Завдання дисципліни:

- 1.
- 2.
- 3.

2. Під час підготовки до відповіді на друге питання – «Передумови виникнення та генезис методики викладання біології її сутність та особливості» – рекомендуємо скористатися таким алгоритмом: .

- зародження ідей продуктивної освіти;
- розробка теорії методики викладання біології;
- на основі лекційного матеріалу розкрийте суть поняття методика викладання біології та назвіть її особливості. Обговорення питання планується провести у формі фронтальної бесіди.

3. Третє питання проходить у вигляді дискусія зі студентами «Що означає ефективно навчати біології в сучасному освітньому просторі?»

Перегляд відеоматеріалів (фрагментарно) та аналізу сайтів:

- Проектно-орієнтоване навчання (PBL)

<https://www.youtube.com/watch?v=sS-RPR-P96s&list=PL50mPSkXkJNeE5pVIL1K-93fj-vmaVxpR&index=2>

- Перевернутий клас. У відео показано, використання перевернутого класу з біохімії. Студенти переглядають відео лекції вдома, що дозволяє використовувати час в аудиторії для лабораторних робіт і обговорення складних питань. Зазначене активізує пізнавальну діяльність студентів і дає більше можливостей для поглибленого вивчення матеріалу: <https://www.youtube.com/watch?v=lx1QcПВТfI> .

- Віртуальні лабораторії. Labster Biology Virtual Labs: відео демонструє, як студенти можуть використовувати віртуальні лабораторії для вивчення біології. Показано симуляції, що охоплюють різні біологічні теми,

включаючи клітинну біологію та генетику.

https://www.youtube.com/watch?v=l8LXQq5_VL0

- Віртуальна реальність. Virtual Reality Science Lessons - на цьому ресурсі від Stanford University є кілька уроків з використанням віртуальної реальності для викладання біології.

<https://scienceinthecity.stanford.edu/resources/virtual-reality-science-lessons/>

- Посилання на заняття

<https://app.nearpod.com/presentation?pin=F064C7CB8FDE5EF002376C9469A52FD1-1>

- Експедиційного навчання. Аналіз сайту школи експедиційного навчання <https://www.rmsei.org/index.html>

- Ознайомленням з сайтом якій містить методичні нароби для викладання анатомію і фізіологію: <https://www.scienceislandeducation.com/>

4. Визначення сутності ступеневої освітньої системи в Україні передбачає ознайомлення з нормативними документами: Закон України про освіту <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>;

Закон України про вищу освіту <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

Аналізувати нормативні акти пропонуємо за наступним планом

Алгоритм аналізу нормативних документів

Розділ	Категорія	Опис
1. Загальний огляд	Назва документа	
	Дата прийняття та публікації	
	Статус	
2. Цілі та мета 3. Основні положення	Основна мета	
	Важливість	
	Структура	
	Ключові положення	
4. Права та обов'язки	Права і обов'язки учасників	
	Захист прав	
5. Фінансування та управління 6. Вплив на стейкхолдерів	Фінансування	
	Управління	
	Вплив на студентів	
	Вплив на викладачів	
	Вплив на університети	
7. Критичний аналіз	Переваги	
	Недоліки	
	Потенційні зміни	
8. Висновки	Сумарна оцінка	
	Рекомендації	

5. Робота в групах. На основі аналізу нормативних документів знайти відповіді на запитання:

1 група дає відповідь на запитання «Які існують рівні освіти в структурі системи освіти України?»

2 група - «Які існують ЗВО в Україні до яких рівнів акредитації вони відносяться?»

3 група - «Які існують освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти в Україні?»

4 група – визначте основні принципи розвитку системи вищої освіти в Україні згідно до Закону України.

6. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за питаннями:

- Чим було для Вас корисним семінарське заняття?
- Що Вам найбільше запам'яталося під час його проведення?
- Які відповіді товаришів, на Вашу думку, були найбільш творчими, конструктивними?
- Що б Ви запропонували для підвищення ефективності наших занять?

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Підготувати стендову доповідь на тему «Сучасне заняття з біології».
2. Міні проєкт завдання: створити інфографіку на тему: «Методика викладання біології у вищій школі».

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає суть методика викладання біології у вищій школі?
2. Назвіть основні етапи розвитку методика викладання біології
3. Назвіть особливості методика викладання біології у вищій школі.
4. Розкрийте структуру методика викладання біології у вищій школі.
5. Охарактеризуйте складові методика викладання біології у вищій школі як педагогічної науки.

Рекомендована література

1. Сайт Грицай Н.Б. Лекція 1. Методика навчання біології як педагогічна наука
URL: <http://surl.li/hjzwus>
2. Закон України про освіту URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>;
3. Закон України про вищу освіту URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

Семінарське заняття № 2

Зміст вищої освіти. Принципи побудови та структура навчального плану зі спеціальності «Біологія».

План

1. Актуалізація опорних знань. Перевірка виконання творчих завдань.

2. Визначення поняття «навчальний план», «освітньо-професійна програма», визначення її складових та їх характеристика.
3. Організація освітнього процесу ЗВО. Структура освітнього процесу вищого освітнього закладу.
4. Створення проєкту ОП .
5. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань. Відповідно до Закону про вищу освіту (2014 р. редакції 2019р.) скласти глосарій: «заклад вищої освіти», «автономія закладу вищої освіти», «здобувачі вищої освіти», «освітня діяльність», «освітня (освітньо-професійна, освітньо-наукова чи освітньо-творча) програма», «Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти». Фронтальна перевірка створених глосаріїв.
2. Під час підготовки до відповіді на друге питання – Аналіз понять «Освітньо-професійна програма», визначення її складових. Використовуючи інтернет ресурси:

- Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої

освіти URL:
<http://mon.gov.ua/citizens/zv%E2%80%99yazki-z-gromadskistyuu/gromadskeobgovorennnya-2016.html>

- Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти
<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/rekomendatsii-1648.pdf>

- Розроблення освітньо-професійної програми та навчального плану підготовки здобувачів фахової передвищої освіти

https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2022/06/Methodichni_rekomendacii_rozroblennya_OOP_FPO_2022.pdf

3. Ознайомтесь зі стандартом спеціальності 091 рівня бакалавр

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/11/22/091-Biolojiya-1.pdf>

Проаналізуйте документ за такою схемою:

1. Визначте назву документу, дату публікації, орган, який його опублікував.
2. Які головні цілі визначено у стандартах для освітньої програми з біології?
  1. Визначте основні розділи документу, основні теми та концепції.
  2. Які знання, уміння і компетенції повинні бути сформовані у випускників?
  3. Які рекомендовані методики викладання і критерії оцінювання?
  4. На основі аналізу запропонуйте можливі зміни або доповнення до стандартів.

3. Ознайомтесь з вимогами формування навчального плану (Рекомендуємо ознайомитися з матеріалами сайту: <https://studfile.net/preview/5390627/page:14/>). На основі даного матеріалу проаналізуйте навчальні плани, навчальні програми ХНПУ імені Г.С. Сковороди, які містяться на сайті. Визначте позитивні та негативні моменти.

На підставі проведеного аналізу сайту ХНПУ імені Г.С. Сковороди дослідження конкретних навчальних програм, робочих програм, силабусів доведіть, що вони є ефективними. (Пропонуємо для ознайомлення «Положення про акредитацію освітніх програм, за

якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>).

Варіант 1. Пропонуємо провести дидактичну гру «Експертиза ЗВО». суть гри полягає в тому, що на ЗВО до Міністерства поступила скарга від позивачів – здобувачів освіти про низький рівень надання якості освіти. Міністерство має вирішити це питання на основі проведення експертизи конкретного закладу, а також конкретної освітньої програми.

Варіант 2. Дидактична гра «Експерт». Обирається освітня програма конкретного ЗВО. Усі вивчають сайт та освітню програму. Призначаються експерти (3 здобувача), які в процесі роботи розробляють питання, усі інші мають на них відповіді учасникам із метою довести експертам, що їхня освітня програма

найкраща. (Пропонуємо для ознайомлення «Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>)

Робота в команді, створення проєкту ОП. Організуйте 2 команди кожна команда має розробити та представити власну ОП зі спеціальності 091. Всі інші параметри здобувачі мають обирати самостійно.

- Запропонуйте здобувачам спроектувати освітню програму, включаючи:
  - Цілі та завдання програми.
  - Перелік та вимоги до навчальних курсів.
  - Методи оцінювання студентів.
  - Пропозиції щодо практичного застосування знань.

• Деталізувати всі компоненти ОП використовуючи методичні рекомендації з розроблення освітньо-професійної програми та навчального плану підготовки здобувачів фахової передвищої освіти <https://sqe.gov.ua/wp->

content/uploads/2022/06/Metodichni_rekomendacii_rozroblennya_OOP_FPO_2022.pdf

Рекомендуємо необхідний перелік нормативно-правових актів:

1. Національна рамка кваліфікацій URL:

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>

2. Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів. Наказ МОН № 665 від 01.06.13 року.

URL: <http://osvita.ua/legislation/other/37302/>

3. Про затвердження Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266. URL:

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-p>.

5. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

1. На основі аналізу ОП з 091 ХНПУ імені Г.С. Сковороди скласти інтелект-карту «Структура ОП»
2. Запропонуйте перелік (мінімум 3) дисциплін вільного вибору для ОП зі спеціальності 091

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте поняття «освітній процес», «освітня програма».
2. Визначте особливості та складові ОП.
3. Сформулюйте вимоги до Оп зі спеціальності 091 сучасного вишу.
4. Розкрийте вимоги до дизайну сучасного освітнього простору.

Рекомендована література

1. Закон про вищу освіту (2014 р. редакції 2019 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Сайт ХНПУ імені Г.С. Сковороди URL: <http://hnpu.edu.ua/>
3. Національна рамка кваліфікацій URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>
4. Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів. Наказ МОН № 665 від 01.06.13 року. URL: <http://osvita.ua/legislation/other/37302/>
5. Про затвердження Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>.
6. Сайт Агенства з якості освіти <https://naqa.gov.ua/#>
7. Національна рамка кваліфікацій URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>
8. Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів. Наказ МОН № 665 від 01.06.13 року. URL: <http://osvita.ua/legislation/other/37302/>
9. Про затвердження Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>

Семінарське заняття № 3

Структура навчальних програм з біологічних курсів

План

1. Актуалізація опорних знань. Перевірка виконання творчих завдань.
2. Сутнісний аналіз понять «навчальний план», «навчальна програма», «НМК», «робоча програма», «силабус», «освітня програма». Визначення їх

співвідношення.

3. НМК та його слідові.
4. Структура навчальної, робочої програми, силабусу.
5. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань : використовуючи матеріал інтернет-пошуку, здобувачі мають скласти структурно-логічну схему НМК дисципліни.
2. Ознайомтесь із робочими програмами (2-3), силабусами (2-3) із курсу «Методика викладання біології» різних вишів України. Визначте в них спільні та відмінні сторони.
3. Опанування здобувачами другого, третього та четвертого питань передбачає аналіз кейсів НМК з різних дисциплін. Розробку самостійно одного НМК однієї із дисциплін природничого циклу.
4. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Напишіть алгоритм створення навчальної програми.
2. Розробіть схему за темою «НМК».

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте суть понять «Освітня програма», «навчальна програма», «навчально-методичний комплекс», «робоча програма», «силабус».
2. Визначте особливості та складові кожного з вищезазначених понять.
3. Перелічіть види побудови навчальних програм.
4. Розкрийте побудови індивідуальної траєкторії розвитку здобувача .

Рекомендована література

1. Закону про вищу освіту (2014 р. редакції 2019 р.). URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

2. Сайт ХНПУ імені Г.С. Сковороди URL: <http://hnpu.edu.ua/>
3. Статут Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Statut_30.08.2017.pdf
4. Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди (у новій редакції). URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normat_dokum/Piojenn/Pro_organisaziyu_osvitnogoz_procesy

Семінарське заняття № 4

Дидактичні основи викладання біології у вищій школі.

Форми організації навчання у вищій школі

План

1. Актуалізація опорних знань.
2. Дидактичні основи викладання біології
3. Характеристика форм навчання біології у ЗВО.
4. Лекція, лабораторні, практичні заняття вимоги до них.
5. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань передбачає обговорення понять «дидактичний процес», «освітній процес», «форми організації освітнього процесу», «види навчальних занять».
2. Робота в групах. Завдання: складіть інтелект карту на тему «Дидактичний процес у ЗВО».

Заповніть таблицю основні принципи викладання біології у вищій школі

Табл.

Принципи викладання біології у вищій школі

Назва принципу	Характеристика принципу

3. Для вирішення другого питання пропонуємо обговорення особливостей проведення лекції, практичних, семінарських і лабораторних, лабораторно-практичні заняття; самостійної роботи студентів; експедицій, екскурсій, навчальних конференцій; консультацій; індивідуальних занять; навчальної виробничої (педагогічної) практики.

Проведення роботи в групах. Здобувачам пропонується завдання: розробити та презентувати план заняття за однієї форми навчання (практичне, лабораторне, семінарське, лекція) на тему вибрану з курсу. Розробка має включати цілі заняття, необхідне обладнання, методики виконання, та критерії оцінювання. Кожна група презентує результат.

На підготовку надається 15 хвилин.

3. Третє питання передбачає завдання: оберіть тему з курсу біології, яку вважаєте цікавою, і підготуйте анотацію до лекції. Анотація повинна включати цілі, ключові питання, які будуть обговорюватися, та короткий огляд основного змісту. Результати представляють здобувачі у вигляді доповіді з наочною презентацією. Завдання: студенти обирають тему з курсу біології, яку вони вважають цікавою, і підготовлюють анотацію лекції. Анотація повинна включати цілі лекції, ключові питання, які будуть обговорюватися, та короткий огляд основного змісту. Решта здобувачів по закінченню доповіді бере участь у обговоренні контроверсійних питань з проблеми, що розглядається.

4. Робота в групах. Створити 2 групи які мають розробити тест з багатоваріантними відповідями, який включає питання на знання різних форм навчання, їх характеристик та специфіки використання у навчальному процесі (за матеріалами лекції).

5. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Підготувати тематичний план лекції «Інновації в біологічній освіті» для магістрів ЗВО.
2. Розробити кросворд на тему «Форми навчання біології у ЗВО».

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення понять «освітній процес», «форми організації освітнього процесу», «види навчальних занять», «лекція», «практичне заняття», «лабораторне заняття».
2. Назвіть особливості проведення експерименту в освітньому процесі є
3. Чим відрізняються практичні заняття від лабораторних занять?
4. Які основні функції семінарських занять?
5. Опишіть процес і значення самостійної роботи студентів.

Рекомендована література

1. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс] : підручник / В. П. Головенкін ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., переробл. і доповн. – Електронні текстові дані (1 файл: 3,6 Мбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/dca98cbd-487b-43eb-86ef-d5c4634bf16c/content>
2. Якість вищої освіти: теорія і практика: навч.-метод. посібник / за наук. ред. А. Василюк, М. Дей; кол. авторів: А. Василюк, М. Дей, В. Базелюк (та ін.); НАПН України, Університет менеджменту освіти. Київ; Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 176 с
3. Зінченко А. Г., Саприкіна М. А. Навички для України 2030: погляд бізнесу. Київ : ТОВ «Видавництво «ЮСТОН», 2016. <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/f5e21f8fa4b196951d084e7e586ab122.pdf>
4. Продуктивне навчання у вищій школі. URL: <http://surl.li/wgofza>

Семінарське заняття № 5

Сучасні технології навчання. Методи та прийоми навчання біології у вищій школі.

План

1. Актуалізація опорних знань. Перевірка виконання творчих завдань.
2. Визначення суті понять «технології», «педагогічні технології», «технологія навчання», «педагогічна техніка», «методи викладання», «методи учіння», «інноваційні методи навчання», «прийоми навчання».
3. Типологія освітніх технологій, характеристика окремих технологій.
4. Методи та прийоми навчання у ЗВО біології
5. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань відбувається шляхом аналізу понять «технології», «педагогічні технології», «технологія навчання», «педагогічна техніка», визначення їх суті та співвідношення здобувачі здійснюють за допомогою лекційного матеріалу та інтернет-ресурсів.
2. Фронтальної бесіди з- теми «Переваги і недоліки сучасних освітніх технологій», «особливості методики організації проблемного навчання та її значення для біологічних дисциплін»
3. 3.Аналіз розроблених здобувачами презентацій з тем:
  - ✓ Класифікація освітніх технологій.
  - ✓ Суть технологій: пояснювально-ілюстративного навчання.
  - ✓ Характеристика особистісно-орієнтованої технології навчання;
  - ✓ Технології розвивального навчання.
  - ✓ Інноваційні технології навчання (Технології VR та AR. Agile і Scrum-технології. Технологія Адаптивного навчання).

4. Робота в парах студенти діляться на малі групи, кожна з яких отримує завдання дослідити та представити одну із груп методів навчання:

Традиційні методи викладання.

Методи учіння.

Інноваційні методи навчання.

Результатом роботи є презентація доповіді (5 хвилин) за презентацією кожної групи свого методу з прикладами застосування у викладанні біології.

5. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Завдання (міні-проект): розробити два семінарські заняття з курсу «Методика викладання біології» на одну тему, проте з використанням двох різних технологій (теми заняття та технології проектування обираються за бажанням здобувачів).
2. Розробити «інтерактивну дошку» на тему «Інноваційні технології навчання».

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте поняття «педагогічні технології», «інноваційні технології», «педагогічна техніка».
2. Які класифікації освітніх технологій вам відомі?
3. Розкрийте суть Agile і Scrum-технології.

Рекомендована література

1. Закон України «Про вищу освіту» (2014 р. редакції 2019 р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Михайліченко М. В., Рудик Я. М. Освітні технології: навч. посібник. К. : ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с. URL : <http://surl.li/xftsru>
3. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс] : підручник / В. П. Головенкін ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., переробл. і доповн. – Електронні текстові

дані (1 файл: 3,6 Мбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. URL:
<http://surl.li/diwsui>

4. Сайт ХНПУ імені Г.С. Сковороди. URL : <http://hnpu.edu.ua/>

Семінарське заняття № 6

Дистанційна освіта як сучасна освітня технологія в системі вищої школи

План

1. Актуалізація опорних знань.
2. Поняття дистанційна освіта, складові, вимоги
3. Інформаційно-освітнє середовище
4. Технології дистанційного навчання.
5. Цифрові додатки для організації дистанційної освіти
6. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань. Передбачає визначення понять: «дистанційна освіта», «інформаційно-освітнє середовище», «технологія дистанційного навчання».
2. Перевірка виконання творчих завдань.
3. Бесіда на тему «Ефективність дистанційної освіти порівняно з традиційним навчанням».

Заповнення таблиці дистанційної освіти.

Переваги дистанційно освіти	Недоліки дистанційної освіти

4. Огляд сучасних платформ для дистанційної освіти, таких як Moodle, Canvas, magicsschool та інших а також аналіз їх функціоналу і ефективності.

5. Дискусія на тему «використання штучного інтелекту в освіті «за» і «проти».

6. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Розробити науково-методичне забезпечення семінарського заняття за допомогою програми [Wordwall](#).

2. Розробити тестові завдання до теми однієї з лекцій з фахової дисципліни за допомогою [magicschool](https://app.magicschool.ai/tools) <https://app.magicschool.ai/tools>

Питання для самоконтролю

1. Що таке дистанційна освіта, і які її основні характеристики?
2. Які основні компоненти інформаційно-освітнього середовища дистанційної освіти?
3. Які основні технології використовуються в дистанційному навчанні?
4. Як розвивається дистанційна освіта в Україні на сучасному етапі?

Рекомендована література

1. Стратегія розвитку ХНПУ імені Г.С. Сковороди. URL : http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Normal_dokum/Strategiya.pdf
2. Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С. Сковороди (у новій редакції). URL : <http://surl.li/dhlveg>
3. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс] : підручник / В. П. Головенкін ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Електронні текстові дані (1 файл: 3,6 Мбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/dca98cbd-487b-43eb-86ef-d5c4634bf16c/content>

4. Ященко Е., Левандовська І. Дистанційна освіта в освітній діяльності вищої школи: виклики часу URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/45911/1/%D0%AF%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.PDF>

Семінарське заняття № 7
Засоби навчання біології у ЗВО

План

1. Актуалізація опорних знань.
2. Засоби навчання
3. Підручники і навчальні посібники.
4. Дидактичні матеріали.
5. Технічні засоби навчання.
6. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Визначення понять «методи навчання», «принципи навчання», «засоби навчання».

Мозковий штурм.

Запитання для обговорення:

- Як збалансувати традиційні та сучасні навчальні засоби
- Способи включення ІІІ в біологічну освіту
- Стратегії максимального використання лабораторного обладнання та біологічних кабінетів
- Методи інтеграції комп'ютерних технологій у навчальну та науково-дослідну діяльність.

2. Критичний аналіз підручника. Завдання: Оберіть підручник або навчальний посібник з біологічної дисципліни та виконайте його критичний аналіз. Оцініть структуру, логіку подання матеріалу, відповідність сучасним методам навчання. Визначте сильні та слабкі сторони підручника, а також запропонуйте, що можна вдосконалити. Зверніть увагу на використання ілюстрацій, діаграм, прикладів, а також на доступність мови та відповідність навчальній програмі.

3. Складіть схему засобів наочності для біологічних дисциплін.

4. Робота в команді. Розробка дидактичного комплекту матеріалів для однієї з тем курсу біологічної дисципліни (на вибір), який буде включати різні типи матеріалів: плакати, картки, інтерактивні тести, графіки тощо. Представте результат, звертаючи увагу, як цей комплект можна використовувати в процесі навчання а також самостійної роботи здобувачів.

5. Робота в малих групах зі створення інтелект карти та її презентація на тему: «Комп'ютерні технології в навчанні біології» з використанням ШІ.

6. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Розробить рекомендації для викладачів стосовно ефективного підбору засобів для обладнання лабораторії.
2. Розробить дидактичний матеріал (наприклад, вікторину, симуляцію або інтерактивний модуль) з використанням комп'ютерних технологій для однієї з тем (на вибір) біологічного курсу.

Питання для самоконтролю

1. Що таке дидактичні матеріали, і яку роль вони відіграють у навчальному процесі?
2. Яким чином комп'ютерні технології можуть покращити навчальний процес у вищій школі?

3. Яке місце підручників і навчальних посібників у системі сучасної освіти, і як їх можна поєднувати з іншими засобами навчання?
4. Як можна використовувати штучний інтелект (ШІ) для навчання студентів у біології?

Рекомендована література

1. Грицай Н.Б. Лекція 5. Засоби навчання біології URL : <http://grytsai.rv.ua/wp-content/uploads/2017/01/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F-5.pdf>
2. Педагогіка вищої школи : підручник; КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. URL : https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29032/3/Higher_School_Pedagogy_2019.pdf
3. Штучний інтелект в освітніх галузях (мовно-літературна та математична освітні галузі) : навч.-метод. посіб. для здобувачів першого (бакалавр.), другого (магістер.) рівнів вищ. пед. освіти, наук.-пед. працівників закл. вищ. пед. освіти та пед. кадрів закл. заг. серед. освіти / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [уклад.: Т. М. Собченко, С. О. Доценко, А. В. Боярська-Хоменко]. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2023. Ч. 1. 76 с.

Семінарське заняття № 8

Науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти

План

1. Актуалізація опорних знань.
2. Напрями науково-дослідної роботи ЗВО.
3. Основні етапи науково-дослідної роботи здобувача.
4. Види науково-дослідної роботи здобувачів.
5. Ресурси для науково-дослідної роботи
6. Етичні аспекти науково-дослідної діяльності
7. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань. Дайте визначення понять: «наукова діяльність», «наукове дослідження», «наукова проблема», «наукова тема». Перевірка виконання творчих завдань.

2. Проаналізуйте схему 1. «Організаційна структура наукової діяльності науково-освітніх і науково-дослідних установ в Україні», яка демонструється на

слайді (використано матеріал сайту <https://ppt-online.org/202024>). Визначте роль окремих науково-освітніх і науково-дослідних установ у структурі наукової діяльності в Україні, таких як: Міністерство освіти і науки України, Національна академія наук України, Державні галузеві академії наук, Громадські спеціалізовані академії, Наукові товариства.

Схарактеризуйте нормативно-правове забезпечення наукової діяльності в освіті (Конституція України, Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність» від 13.12.91 р. № 1977-XII. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-IV, Положення про підготовку науково-педагогічних і наукових кадрів, затверджене постановою КМУ від 01.03.99 р. № 309, Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затверджений постановою КМУ від 24.07.2013 р. № 567).

Розкрийте різні класифікації наукових досліджень: за методами дослідження, за сферою використання результату, за видами зв'язку з суспільним виробництвом, за ступенем важливості для народного господарства, за джерелами фінансування, за тривалістю розробки, за стадіями дослідження, за місцем проведення і за складом якостей об'єкту дослідження.

3. Складіть схему організаційну структуру науково-дослідної діяльності ЗВО.

На основі аналізу сайту університету ХНПУ імені Г.С. Сковороди проаналізуйте шляхи реалізації науково-дослідної діяльності. Проаналізуйте різні сайти закладів

вищої освіти різного рівня акредитації на предмет організації науково-дослідної роботи. Зверніть на роль кафедр в організації науково-дослідної діяльності ЗВО.

4. Визначте види науково-дослідної діяльності здобувача. Охарактеризуйте етапи в роботі з удосконалення режиму праці. Розгляньте шляхи раціонального використання зайнятого та вільного часу.

Визначте алгоритм дій щодо підготовки до написання наукової статті.

Складіть план дій з реалізації власного наукового дослідження.

5. Схарактеризуйте 3 інформаційні ресурси які ви використовуєте у своїй науковій діяльності.

6. Бесіда на тему «академічна доброчесність», визначення відмінних рис в поняттях «плагіат», «самоцитування», «коректне посилання на джерела».

7. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Розробить рекомендації для викладачів стосовно ефективного розподілу часу.
2. Напишіть есе на тему «Роль науково-дослідної роботи у моєму професійному розвитку».

Питання для самоконтролю

1. Перелічіть нормативні документи які обумовлюють організацію науково-дослідної діяльності в Україні.
2. Які класифікації наукових досліджень Вам відомі?
3. Назвіть форми науково-дослідної діяльності, які реалізуються у ЗВО.
4. Назвіть чинники збереження внутрішніх ресурсів працездатність здобувача вищої школи?

Рекомендована література

1. Закон України «Про вищу освіту» (2014р. редакції 2019р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

2. Сайт ХНПУ імені Г.С. Сковороди URL: <http://hnpu.edu.ua/>
3. Педагогіка вищої школи : підручник; КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. URL : https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29032/3/Higher_School_Pedagogy_2019.pdf
4. Презентація онлайн «Організація науково-дослідної діяльності в Україні» <https://ppt-online.org/202024>

Семінарське заняття № 9

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

План

1. Актуалізація опорних знань.
2. Мета і завдання самостійної роботи у ЗВО.
3. Форми самостійної роботи здобувачів.
4. Види самостійної роботи здобувачів.
5. Вимоги до організації самостійної роботи
6. Складання плану самостійної роботи
7. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань. Дайте визначення понять: «самостійна робота», «індивідуальна робота», «індивідуальний план».

Перевірка виконання творчих завдань.

2. Розкрийте різні класифікації видів самостійної роботи здобувачів: за характером навчально-пізнавальної діяльності; за часом виконання, за обсягом, за прийомами розумової діяльності.

3. Робота в групах. Кожна група отримує матеріал статті на тему дотичну до теми «Самостійна робота здобувачів ЗВО».

Кожна група отримує завдання :

Перша група – законспектувати текст та скласти план тексту.

Друга група – розробити анотацію до тексту

Третя група – складання формально-логічної моделі тексту

Четверта група - складання тематичного тезауруса.

П'ята група – створення інфографіки

Шоста група – розробити інтелект карту.

Рекомендуємо використати матеріали:

Доценко С. О., Чепелев О. О. Організація самостійної роботи здобувачів освіти в умовах дистанційного навчання.

<https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5759d291-e09f-4a57-863c-c4a012a7f260/content>

Гончарова О. Дистанційний навчальний курс як засіб інформаційно-методичної підтримки самостійної роботи здобувачів вищої освіти під час вивчення дисциплін гуманітарного циклу / О.

Гончарова // Новий Колегіум. 2023. № 4 (112). С. 54–59.

DOI:10.30837/nc.2023.4.54

<https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7f57e26f-e1ee-47d0-a459-ccbba87a2bb8/content>

4. На основі аналізу «Положенням про вивчення навчальних дисциплін вільного вибору студентів ХНПУ імені Г.С. Сковороди» (у новій редакції) визначте шляхи реалізації індивідуальної освітньої траєкторії розвитку здобувачів.

5. Складіть схему організаційна структура самостійної роботи здобувачів ЗВО.

Визначте види самостійної роботи здобувача. Охарактеризуйте етапи в роботі з удосконалення режиму праці. Розгляньте шляхи раціонального використання зайнятого та вільного часу.

6. Складіть план самостійної роботи за алгоритмом:

- Визначте мету роботи: Сформулюйте конкретні завдання, яких ви хочете досягти (вивчення нової теми, підготовка до екзамену, удосконалення навичок тощо).
- Аналіз матеріалу: Розділіть інформацію на основні теми чи розділи. Оцініть обсяг матеріалу, який потрібно опрацювати.

- Розподіліть час: Встановіть дедлайн для кожної частини роботи. Урахуйте свій графік і складність тем.
- Визначте методи: Виберіть способи, якими будете вивчати матеріал (читання, перегляд відео, практика, тести).
- Плануйте періоди відпочинку: Включіть час для відпочинку, щоб уникнути перевтоми.
- Контроль та оцінка: Періодично перевіряйте прогрес і коригуйте план за необхідності.

7. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Розробіть рекомендації для викладачів стосовно ефективного розподілу часу.
2. Складіть кросворд з теми «самостійна робота здобувачів ЗВО».

Питання для самоконтролю

1. Перелічіть нормативні документи які обумовлюють організацію самостійної діяльності здобувачів в ЗАО.
2. Які класифікації самостійної роботи здобувачів ЗВО Вам відомі?
3. Назвіть форми самостійної роботи здобувачів, які реалізуються у ЗВО.
4. Назвіть чинники збереження внутрішніх ресурсів працездатність здобувача вищої школи?

Рекомендована література

1. Закон України «Про вищу освіту» (2014р. редакції 2019р.). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
2. Сайт ХНПУ імені Г.С. Сковороди URL: <http://hnpu.edu.ua/>
3. Педагогіка вищої школи : підручник; КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. URL :

Семінарське заняття № 10

Методичні основи організація практик спеціальності «Біологія»

План

1. Актуалізація опорних знань.
2. Поняття про наскрізні та робочі програми практик.
3. Структура і зміст програм різних видів практик напряму підготовки «Біологія».
4. Порівняльна характеристика програм різних видів практик.
5. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань. Дайте визначення понять «саморозвиток», «самоосвіта». Проводиться шляхом фронтального опитування.

Перевірка виконання творчих завдань.

2. Аналіз «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України (Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міносвіти N 351 (v0351281-94) від 20.12.94) (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text>) визначення понять

наскрізна та робоча програми практик.

3. Проаналізуйте ОП ХНПУ імені Г.С. Сковороди зі Спеціальність: 091 Біологія та біохімія (<http://smc.hnpu.edu.ua/osvitni-programu>) бакалаврського та магістерського рівня, визначте види практик в них.

4. Міні проект: «Розробка наскрізної програми практик для бакалаврів з біології». Завдання: у групах розробити наскрізну програму практик для бакалаврів напряму «Біологія». Вони повинні включити різні види практик (навчальні, виробничі, переддипломні) та описати цілі, завдання, терміни та очікувані результати для кожної практики. Презентувати нароби у вигляді презентації з поясненням

вибору компонентів програми та очікуваних компетенцій, що мають набути студенти під час кожної практики.

Групова робота метою якої є порівняльний аналіз програм навчальних практик з ботаніки та зоології. Кожна група отримує програму навчальної практики з ботаніки та зоології для порівняння. Завдання полягає у виявленні відмінностей у структурі, завданнях, методах роботи та очікуваних результатах. За результатами роботи групи готують порівняльну характеристику обох програм, виділяють сильні та слабкі сторони кожної з них.

Рольова гра «Методична рада». Студенти розподіляються на ролі представників кафедри, викладачів і студентів, які обговорюють створення робочої програми переддипломної практики для магістрів. Викладачі представляють свої пропозиції щодо змісту, студенти висловлюють свої очікування, а методична рада приймає фінальне рішення. Результатом є розробка загальної програми переддипломної практики з урахуванням інтересів усіх сторін.

5. Підведення підсумків заняття

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Розробить інфографіку з теми «Я професійний педагог майбутнього».
2. Міні-проект: Напишіть лист собі в майбутнє з теми «Яким я маю стати в професії».

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте поняття «індивідуальна освітня траєкторія», «індивідуальний навчальний план».
2. Назвіть нормативні документи, які обумовлюють розвиток та можливості педагогів у створенні індивідуальної освітньої траєкторії.
3. Визначте шляхи підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників.
4. Розкрийте етапи проектування індивідуальної освітньої траєкторії.

Рекомендована література

1. Омері І. Д., Маруненко І. М. Організація польової практики для спеціальності 6.010102 Початкова освіта (освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр») : методичні рекомендації К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2015. 25 с. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/33693098.pdf>

2. Дарбишева О. Є. Навчально-польова практика з методики навчання біології в системі підготовки майбутніх учителів біології URL : <http://surl.li/textpv>

3. Педагогіка вищої школи : підручник; КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. URL : https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29032/3/Higher_School_Pedagogy_2019.pdf

4. Якість вищої освіти: теорія і практика: навч.-метод. посібник / За наук. ред. А. Василюк, М. Дей; кол. авторів: А. Василюк, М. Дей, В. Базелюк (та ін.); НАПН України, Університет менеджменту освіти. Київ; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 176 с.

Семінарське заняття № 11

Контроль і моніторинг освітніх результатів навчання.

План

1. Актуалізація опорних знань. Перевірка виконання творчих завдань.
2. Аналіз понять «якість освіти», «експертиза.», «ліцензування», «акредитація» визначення їх особливостей.
3. Загальна характеристика гуманітарної експертизи освіти.
4. Якість викладання начальних дисциплін
5. Підведення підсумків заняття.

Методичні рекомендації до підготовки й перебігу заняття

1. Актуалізація опорних знань. Проводиться шляхом фронтального опитування. Рекомендуємо розглянути такі поняття: «контроль», «моніторинг», «оцінювання», «бал».

2. Під час підготовки до відповіді на друге питання пропонуємо скласти глосарій таких понять, як: «якість освіти», «експертиза», «ліцензування», «акредитація». Розкрити систему забезпечення якості вищої освіти ЗВО в Україні та вимоги до неї (Система внутрішнього забезпечення якості ЗВО, система зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності вищих навчальних закладів).

3. Проаналізуйте організацію забезпечення якості освіти Національного агентства. Зверніть увагу на методику проведення експертиз.

Визначте фактори, які визначають якість навчання. Доведіть свою думку.

Як Ви розумієте поняття якість? Схарактеризуйте процедури визначення якості навчання: «діагностика ефективності навчального процесу», «освітня дидактична діагностика», «педагогічна кваліметрія».

Розкрийте основні поняття педагогічної кваліметрії (експертна кваліметрія, таксономічна кваліметрія, статистична кваліметрія, нечітка кваліметрія, Теорія розмитих (нечітких) множин).

4. Запропонуйте питання анкети з метою визначення якості викладання навчальних дисциплін.

5. Підведення підсумків заняття передбачає обговорення його результатів у формі рефлексивної фронтальної бесіди за запропонованим алгоритмом (див. рекомендації до семінарського заняття № 1).

Творчі завдання для самостійної роботи

1. Напишіть есе на тему «Мої уявлення про якісну вищу освіту».
2. Зробіть інфографіку «Мій університет – моя гордість». Доведіть правомірність цього девізу за допомогою конкретних фактів.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «експертиза», «моніторинг».
2. Розкрийте особливості проведення експертизи з якості освіти.
3. У чому полягають основні завдання системи забезпечення якості вищої освіти?
4. Схарактеризуйте процедури та заходи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.

5. Розкрийте сутність зовнішнього забезпечення якості вищої освіти.

Рекомендована література

1. Педагогіка вищої школи : підручник; КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с. URL : https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29032/3/Higher_School_Pedagogy_2019.pdf

2. Якість вищої освіти: теорія і практика: навч.-метод. посібник / За наук. ред. А. Василюк, М. Дей; кол. авторів: А. Василюк, М. Дей, В. Базелюк (та ін.); НАПН України, Університет менеджменту освіти. Київ; Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 176 с.

4. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПІДГОТОВКИ РЕФЕРАТИВНОЇ ДОПОВІДІ

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми, її особливості, ступінь розробленості (зазначається, хто з учених вивчав цю проблему, які ідеї пропагував; недоліки практики сучасної освітньої практики тощо), наукова і практична значущість.

В **основній частині** визначається основний зміст проблеми. Наводиться аналіз теоретичних і практичних аспектів проблеми, які розглядалися вченими. Визначається межі дослідження проблеми, з'ясовуються причини її недостатньої розробленості проблемні питання, недоліки практики тощо. Далі надається аналіз сучасного стану процесу, що вивчається або явища, аналізуються основні позиції. В основному розділі обов'язково подається аналіз стану практики щодо забезпечення логіко-математичного розвитку дошкільників.

У **висновках** подаються методичні поради щодо усунення недоліків практики, висловлюються власні думки щодо перспектив розв'язання проблеми.

Список літератури має містити публікації (не менше п'яти), у тому числі за останні 5 років.

Доповідь за матеріалом реферату має бути стислою, але змістовною, аналітичною за характером та супроводжуватися **презентацією**. Час доповіді – до 7 хв.

5. КОНТРОЛЬНІ ЗАХОДИ

Програмою передбачено попередній контроль з метою встановлення рівня знань необхідних для успішного опанування дисципліни, поточний контроль проводиться на протязі всіх занять. Підсумковий контроль наприкінці опанування дисципліною у формі іспиту.

Форми та методи оцінювання:

- усне та письмове опитування;
- розробка індивідуальних та командні проєктів;
- реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- виконання та захист самостійної роботи;
- підготовка та робота на семінарських заняттях;

Оцінювання навчальної дисципліни відбувається за 100 – бальною шкалою упродовж семестру. Підсумкова форма контролю іспит, протягом семестру здобувач за всіма видами та формами роботи може отримати 60 балів, а склавши іспит – 40 балів;

Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів

№ з/п	Вид діяльності	Максимальна	Модуль 1		Модуль 2	
			Кількість	Максимум	Кількість	Максимум
	Робота на семінарському занятті	44	4*3=12	12	8*4=32	32
	Виконання завдань для самостійної роботи	11				
	Виконання контрольної роботи	5				
	Разом	60				
	Іспит	40				
	Максимальна кількість балів	100				

6. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Методика викладання біології у вищій школі: мета, завдання, об'єкт, предмет.
2. Заклад вищої освіти, його завдання, структура і напрями діяльності в контексті сучасних виробничих вимог. Типи закладів вищої освіти в Україні.
3. Закони України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Концепція розвитку педагогічної освіти (2018) про права та обов'язки учасників освітнього процесу.
4. Роль методики викладання біології в реформуванні загальної середньої освіти в контексті Нової української школи.
5. Формування професійної мотивації студентів до вивчення біологічних дисциплін.
6. Складові змісту освіти з підготовки фахівців напряму «Біологія».
7. Стандарт підготовки фахівців з напряму «Біологія»
8. Типова і робоча програми, порівняльна їх характеристика.
9. Вимоги до складання робочої програми біологічних дисциплін.
10. Характеристика структури і змісту робочих програм біологічних дисциплін.
11. Вимоги до організації занять практично-лабораторно-семінарського комплексу з біологічних дисциплін.
12. Характеристика форм навчання біології у ЗВО: лекція, лабораторне заняття.
13. Характеристика форм навчання біології у ЗВО: практичне заняття, семінари.
14. Форм навчання біології у ЗВО: індивідуальні заняття, консультації, самостійна робота, практика (навчальна, пропедевтична виробнича, виробнича, переддипломна, стажування).
15. Характеристика форм навчання біології у ЗВО: види практик: навчальна, пропедевтична виробнича, виробнича, переддипломна, стажування.
16. Методи навчання біології у вищій школі. Сучасні вимоги до методів навчання. Умови оптимального вибору методів навчання
17. Інноваційні методи навчання біології у вищій школі.
18. Сучасні технології навчання біології у вищій школі.
19. Методика організації проблемного навчання при викладанні біологічних

дисциплін.

20. Класифікація засобів навчання біології у ЗВО.
21. Навчально-методичне забезпечення біологічних дисциплін (розкрити на прикладі окремих дисциплін).
22. Науково-педагогічне стажування викладача, його професійна мобільність. Стажування у вітчизняних та закордонних ЗВО.
23. Педагогічний експеримент , його етапи, результативність. Особливості, структура та функції педагогічної діяльності викладача, його завдання, права та обов'язки. Критерії оцінки його діяльності.
24. Напрями діяльності викладача закладу вищої освіти: навчальна, методична, наукова, організаційна.
25. Вимоги до професійного самовдосконалення викладача.
26. Навантаження викладача. Індивідуальний план роботи та її облік. Запобігання перевантаження викладача.
27. Поняття про самостійну роботу студентів та її роль у підготовці фахівців з вищою освітою. Вимоги до організації самостійної роботи студентів.
28. Навчально-дослідна робота студентів у вищій школі. Вимоги до виконання студентами курсових, кваліфікаційних і дипломних робіт.
29. Поняття про форми організації навчання у вищій школі. Місце лекції у навчальному процесі сучасної вищої школи. Переваги та недоліки лекційного викладання.
30. Типологія лекцій. Дидактичні вимоги до побудови лекції. Структура лекції.
31. Підготовка до лекції, її організація та проведення.
32. Методика читання лекції. Критерії оцінювання якості лекції у закладі вищої освіти.
33. Завдання та функції семінарських занять у вищій школі. Методика їх організації та проведення. Критерії оцінювання.
34. Завдання та функції практичних занять у вищій школі. Методика їх організації та проведення. Критерії оцінювання.
35. Форми організації навчально-пізнавальної діяльності студентів: практикуми,

екскурсії, консультації, конференції.

36. Організація групової форми роботи зі студентами на заняттях. Робота студентів в команді. Розвиток лідерських якостей студентів у освітньому процесі.
37. Позааудиторні форми роботи студентів (гуртки, факультативи, секції, спортивні товариства, участь у громадських організаціях, освітні проекти).
38. Навчальні й виробничі практики студентів: завдання, зміст, види, оформлення результатів, нові підходи до їх організації й проведення.
39. Особливості організації педагогічного контролю у вищій школі, його функції, принципи та правила.
40. Види, форми та методи контролю навчальних досягнень студентів, шляхи їх удосконалення.
41. Тестовий контроль: суть, види, етапи розробки тестових завдань.
42. Вимоги до написання ректорських контрольних робіт, складання варіативних завдань, перевірка й оцінювання.
43. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів. Вимоги до оцінювання навчальних досягнень студентів.
44. Поняття про дидактику вищої школи. Основні категорії дидактики. Закономірності та принципи процесу навчання у закладах вищої освіти.
45. Взаємозв'язок функції навчання у вищій школі.
46. Педагогічна інноватика в освітньому процесі вищої школи. Інноваційна компетентність викладача вищої школи.
47. Активність студентів у вищій школі: суть і шляхи її реалізації.
48. Індивідуалізація й диференціація в освітньому процесі вищої школи.
49. Проблемне навчання у вищій школі: суть, шляхи реалізації.
50. Види навчальних проектів у вищій школі. Структура та етапи розроблення навчальних проектів.
51. Сучасні технології навчання в закладі вищої освіти (особистісно-орієнтована, інформаційно-комунікаційна, кейс-технологія).
52. Особливості процесу виховання студентської молоді. Зміст, основні форми та методи виховання у вищій школі.

7. ГЛОСАРІЙ

Автономія закладу вищої освіти – самостійність, незалежність і відповідальність закладу вищої освіти у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, наукових досліджень, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору і розстановки кадрів у межах, встановлених цим Законом.

Акредитація освітньої програми – оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності закладу вищої освіти за цією програмою на предмет забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти.

Вища освіта – рівень освіти, який здобувається особою у вищому навчальному закладі в результаті послідовного, системного та цілеспрямованого процесу засвоєння змісту навчання, який ґрунтується на повній загальній середній освіті й завершується здобуттям певної кваліфікації за підсумками державної атестації.

Методика викладання – це предметна дисципліна, яка досліджує ефективні методи, прийоми та засоби організації навчального процесу.

Освітній процес – інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у закладі вищої освіти (науковій установі) через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості (Ст. 47. Закону України «Про вищу освіту»).

Освітня діяльність – діяльність закладів вищої освіти, що провадиться з метою забезпечення здобуття вищої, післядипломної освіти і задоволення інших освітніх потреб здобувачів вищої освіти та інших осіб.

Освітня (освітньо-професійна чи освітньо-наукова) програма – система освітніх компонентів на відповідному рівні вищої освіти в межах спеціальності, що визначає вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, перелік навчальних дисциплін і логічну послідовність їх вивчення, кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також

очікувані результати навчання (компетентності), якими повинен оволодіти здобувач відповідного ступеня вищої освіти.

Ліцензування – процедура визнання спроможності ЗВО провадити освітню діяльність за певною спеціальністю на певному рівні вищої освіти відповідно до стандартів освітньої діяльності.

Акредитація освітньої програми – процедура оцінювання освітньої програми та/або освітньої діяльності ЗВО за цією програмою на предмет відповідності стандарту вищої освіти; спроможності виконати вимоги стандарту та досягти заявлених у програмі результатів навчання тощо.

Результати навчання – сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти

Проект – це *групова або індивідуальна творча робота*.

Метод проєктів – це спосіб досягнення дидактичної мети шляхом детальної розробки проблеми (технологію), яка має завершитися цілком реальним, практичним результатом, оформленим тим або іншим чином.

Навчальне видання

Васильєва Світлана Олександрівна

Методичні рекомендації

Відповідальний за випуск: Башкір О.І.

Комп'ютерна верстка: Васильєва С.О.

Коректор: Васильєва С.О.

Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності несуть автори